

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
Administration of Early Childhood Educational Schools in accordance With
the Principles of Good Governance of local Administration organizations

ปณัตตา สัพโส

Panutda Supaso

จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์

Chulapunporn Thanaphaet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Khonkaen Campus

รัชณี จุลทะหว่า

Ratchanee Chutawa

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

E-mail : panutd2520sup@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 12 กันยายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ตุลาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลัก ธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายข้าราชการการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ การบริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องทั้งตัวเงินและการบริหารทั่วไป จึงจำเป็นต้องนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ทำให้เกิดความโลภความหลง อันจะนำไปสู่การเห็นแจ้งเพื่อดับทุกข์อย่างแท้จริง และหากนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สามารถพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธ, หลักธรรมาภิบาล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This academic article aims to study the administration of early childhood schools in accordance with Buddhist principles Good governance of local administrative organizations the administration of early childhood education institutions have many persons involved. Political civil service department and permanent civil service department School management involves both monetary and general administration. Therefore it is necessary to apply the doctrine of Buddhism In order not to cause greed, delusion Which will lead to

true insight to end suffering And if good governance is used as a framework for managing early childhood schools, including The rule of law, moral principles, principles of transparency Main participation Responsibility Value for money In order to manage early childhood schools successfully according to the set objectives Able to develop bureaucratic systems to be truly effective and effective

Keywords: Administration of Early Childhood Educational Institutions, Good Governance Principles, Local Administrative Organizations

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 15 (2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลและตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 – 5 ปี เป็นการพัฒนามุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป ในระดับประถมศึกษา การบริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องและเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติกำหนดภารกิจของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2 - 5 ปี โดยการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการผ่านการเล่น ด้วยการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการเรียนรู้ตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของท้องถิ่นและธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพมีค่านิยมในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้แบบองค์รวม ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรมส่งเสริมพัฒนาการและจัดการเรียนรู้ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ส่งเสริมให้เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุขตามวัยส่งเสริมการเรียนรู้ตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของท้องถิ่น และธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มศักยภาพส่งเสริมการเรียนรู้และจัดประสบการณ์แบบสากล ปลูกฝังความรักในความเป็นไทยโดยมีเป้าหมายเมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรแล้วต้องมีคุณสมบัติ คือ มีพัฒนาการแบบองค์รวมอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ผู้เรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม อย่างเหมาะสมตามวัยผู้เรียนมีคุณลักษณะตามสภาพอันพึงประสงค์ ได้แก่เป็นคนดี มีสติปัญญา มีความสุขตามวัย ถ้าคิด ถ้าแสดงออกในทางที่ดีงามผู้เรียนมีความรักในธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นผู้เรียนมีความรักในการเรียนรู้วิถีชีวิตไทย และดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น. มาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัด อบท., 2548.)

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีลำดับขั้นตอนลักษณะเดียวกัน แต่อัตราและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่างๆ อาจแตกต่างกันได้ ขั้นตอนแรกจะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป ได้แก่ พัฒนาการด้านพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวร่างกาย พฤติกรรมการปรับตัว พฤติกรรมการใช้ภาษา พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม (Arnold Gesell. (1880-1961) ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล (Gesell) (อ้างถึงในสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2547 : 35) พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ประกอบกับประสบการณ์รอบตัวที่ได้พบเจอในแต่ละวัน การเรียนรู้ของเด็กมี 3 ระดับ ได้แก่ 1) ขั้นการกระทำ คือ การแสดงออกทางร่างกายของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน การเคลื่อนไหวร่างกายตามความพร้อมของแต่ละคน 2) ขั้นคิดและจินตนาการหรือการสร้างมโน คือ การสร้างจินตนาการขึ้นมาเองโดยการสร้างมโนว่ามีสิ่งนั้นสิ่งนี้ 3) ขั้นใช้ความคิดรวบยอดได้ คือ สามารถบอกเหตุผล ชักถามสิ่งที่สงสัย และสามารถแก้ไขปัญหาได้ (Jerome S. Bruner, 1956)

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาขึ้นบนแนวคิดและหลักการสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยถือว่าการเล่นของเด็กเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมอง ผ่านสื่อที่ต้องเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้แบบบูรณาการ โดยครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมแวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน รับผิดชอบงานการศึกษาต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 สำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี จัดให้มีการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร มีตัวแทนผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้สอน นักวิชาการ เพื่อแสดงความคิดเห็นและร่วมกันจัดทำหลักสูตร จัดทำหลักสูตร โดยกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี กำหนดสาระการเรียนรู้ โดยให้เหมาะสมกับช่วงอายุ ประกาศใช้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเมินหลักสูตร โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินหลักสูตร หากมีข้อแก้ไข ให้ปรับปรุงให้สมบูรณ์ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, 2560.)

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธ

การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการทำให้ผู้อื่นทำงานให้กับตนเอง และต้องเข้าใจกฎของธรรมชาติ ไม่ยึดมั่นถือมั่นตนเอง ดวงตาเห็นธรรม ธรรม (สิ่ง) สิ่งใดย่อมเกิดมาจากเหตุ พระมหาสมณะทรงแสดงซึ่งเหตุเหล่านั้น และความดับซึ่งธรรม (สิ่ง) นั้นเพราะเหตุดับ การศึกษาพระพุทธศาสนาสืบสนและขัดแย้งกันเองในตัว เพราะความไม่เข้าใจพื้นฐานของพุทธศาสนา การศึกษาธรรมเพื่อดับทุกข์ในปัจจุบันตามหลักวิทยาศาสตร์จนเกิดดวงตาเห็นธรรม โดยการศึกษากฎธรรมชาติที่มีอยู่ในร่างกายและจิตใจของเรา เพื่อค้นหากฎเกณฑ์หรือวิธีการดับทุกข์ของจิตใจในปัจจุบันพิจารณาอย่างแท้จริง ธรรม หมายถึง สิ่ง ทุกสิ่งทุกอย่าง ได้แก่ รูปธรรม นามธรรม สิ่งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุเมื่อมีการเกิดขึ้นมาแล้วต้องมีเหตุมาทำ มาปรุงแต่งหรือมาสร้างให้เกิดขึ้น ไม่มีสิ่งใดเกิดมาลอยๆ ไม่มีเหตุ ยอมรับว่าสิ่งใดเกิดมาจากเหตุและผล บางครั้งเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกันจนยุ่งเหยิงจนแยก

ไม่ออกเราต้องพิจารณาหาความจริงที่เกิดเหตุนี้ ธรรมชาติที่ได้สร้างเรามา เหตุปัจจัยต่างๆ มันไม่เที่ยงแท้ถาวร อันจะนำไปสู่การเห็นแจ้งเพื่อดับทุกข์ (พระอมสิน เตชปัญโญ, 2540)

การบริหารสถานศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารต้องสร้างคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตประจำวันรวมถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญาและการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่กล่าวถึงความเป็นจริงตามกฎธรรมชาติ ให้เข้าใจธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันของบุคคล การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมย่อมก่อให้เกิดผลดีงามมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพต่อบุคคลและสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนไทย มีปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการ ได้แก่ 4M ประกอบด้วย คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์หรือสิ่งของ และการจัดการ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มี ลักษณะ 3 ประการ คือ จักขุมหา วิจิโรนิสสยสัมปันโนเพื่อนำไปสู่กระบวนการบริหารเชิงพุทธ โดยใช้หลัก POSDCORB ประกอบด้วย 1) การวางแผน โดยอาศัยหลักโยนิโสมนสิการในการคิดวางแผน งาน 2) การกำหนดโครงสร้างโดยอาศัยหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพิจารณาเหตุและผล พิจารณาความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน 3) การจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลโดยใช้หลักสังยุตตนิกาย สคาถวรรค มีความฉลาดในการบำรุง ส่งเสริมคนดีมีความสามารถ ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงาน ใช้หลัก อคติ 4 ในการพิจารณาการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน การโยกย้าย สร้างความสามัคคีและพัฒนาบุคคลในสถานศึกษา 4) การอำนวยการ โดยอาศัยหลัก ธรรมาธิปไตย ยึดหลักการ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ (มลวิภา สีหะเรศ.2561)

พุทธวิธีบริหารเป็นการบริหารงานที่ผู้บริหารทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น สามารถพิจารณาตามกรอบการบริหารเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล 5 ประการ ได้แก่ (1) การวางแผน(Planning) คือ การกำหนดกรอบงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (2) การจัดองค์กร(Organization) คือ จัดโครงสร้างขององค์กรให้ชัดเจน (3) งานบุคลากร(Staffing) คือ การสรรหาคนที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการการพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญกำลังใจ (4) การอำนวยการ(Directing) คือ การสั่งการ การให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความรู้เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ (5) การกำกับดูแล(Controlling) คือ การควบคุมกำกับดูแลติดตามงาน (พระธรรมโกศาจารย์.2555)

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยตามหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล(Good Governance) หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และส่งเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ สังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ภายใต้การปกครองตามรูปแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนุญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลมาจากความร่วมมือของทั้งสถาบันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม โดยรัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐาน และรักษากฎระเบียบต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีการะมัดชิดชอบภายใต้กฎหมาย และนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูประบบราชการ เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบภายใต้

กรอบของกฎหมาย จุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล ครอบคลุมทุกด้านและหน้าที่ที่มีระบบความรับผิดชอบ ได้แก่ ด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพ และให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยกย่องความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัยเป็นต้น ส่วนบทบาทขององค์การภาคเอกชนและบทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชน ในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรมีการหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงการทำความผิดจรรยาบรรณ การสร้างธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ระบุว่าธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเองมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น
3. หลักโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สะดวกเป็นจริงทันการณ์ ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้
4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจ เช่น การประชาพิจารณ์ การแสดงประชาคมติ รวมไปถึงการร่วมตรวจสอบและร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ
5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เป็นการสร้างกลไกให้มีผู้รับผิดชอบตระหนักในหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง
6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี, 2542.)

การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะเน้นที่การระบบการบริหารงานทั้งระบบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้างานที่รับผิดชอบงานการศึกษา ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานการศึกษาของท้องถิ่น หากมีผู้บริหารและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความมั่นใจนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารเพื่อให้องค์กรมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งในปัจจุบันการบริหารงานในภาครัฐได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องของความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการดำเนินงาน ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธาว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐจะลดลง การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง มีความยุติธรรมปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันความโปร่งใสในการตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ อยู่บนกฎระเบียบชัดเจน การดำเนินงานของรัฐบาลในด้านนโยบายต่าง ๆ นั้น สาธารณะชนสามารถรับทราบและมีความมั่นใจได้ว่า การดำเนินงานของรัฐนั้นมาจากความตั้งใจในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของนโยบายการปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบการที่องค์การภาครัฐใช้อำนาจหน้าที่ หรือการแสวงหาผลประโยชน์ในทางส่วนตัวเหล่านี้ถือเป็นการทุจริต และการประพฤติมิชอบทั้งต่อองค์การภาครัฐเองและองค์การในภาคเอกชน การปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานและการทำให้เกิดความโปร่งใสรวมไปถึง

การปฏิรูประบบราชการจะเป็นเครื่องมือในการปราบปรามการฉ้อฉล และเสริมสร้างธรรมาภิบาลการสร้าง การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้กับประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจ ดำเนินนโยบาย มีส่วนร่วมในการควบคุมการปฏิบัติงานของสถาบัน การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดกระบวนการ ตรวจสอบและเรียกร้องในกรณีที่เกิดความสงสัยในกระบวนการดำเนินงานของรัฐได้เป็นอย่างดีการมี กฎหมายที่เข้มแข็งมีพื้นฐานบนกรอบของกฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ การให้ความเสมอภาคเท่าเทียมและ เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ระบุการลงโทษที่ชัดเจนและมีผลบังคับใช้ได้จะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาระบบการปกครอง เพื่อป้องกันการละเมิดหรือฝ่าฝืน การมีระบบกฎหมายที่ดีจะส่งเสริมการปกครองตามหลักนิติธรรมความ เห็นชอบร่วมกันประกอบด้วยบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ธรรมาภิบาลจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางใน การประสานความต้องการที่แตกต่างให้อยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ส่วนรวมและขององค์การเป็นหลัก ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในหลักธรรมาภิบาลนั้น ต้องการให้มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดและคุ้มค่าไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพไม่สิ้นเปลืองการติดตามการ ทุจริต ความโปร่งใสโดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบเนื่องจากผู้ได้รับผลกระทบจากการ ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้นจะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่จัด ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมมีการบริหารงานที่ค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากรับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาจากกรมการศาสนาในส่วนของการทำงานทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้างานที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ครู และผู้ดูแลเด็กต้องปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิ บาล (มลวิภา สีหเรศ, 2558 : 143)

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวคิดที่เกิดในสังคมไทยช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 สาเหตุมาจากความบกพร่องการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน จึงจำเป็นต้องวางรากฐาน การบริหารแนวใหม่ เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตามหลักธรรมาภิบาลขึ้น สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักเกณฑ์การบริหาร ดังนี้

1. หลักนิติธรรม มีแนวทางการบริหารโดยอาศัยระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือสั่ง การ โดยใช้เหตุผล ใช้ประชาติ ประชุมชี้แจงข้อตกลงในการทำงานร่วมกันให้บุคลากรเข้าใจ บุคลากรที่ไม่ ปฏิบัติตามข้อตกลงของสถานศึกษาควรให้บันทึกชี้แจงเหตุผล

2. หลักคุณธรรม มีแนวทางการบริหาร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเมตตากรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อครู และนักเรียน ควบคุมอารมณ์ และปฏิบัติต่อครู นักเรียนอย่างยุติธรรม โดยใช้คณะกรรมการร่วมในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันโดยยึดหลักความเสมอภาค และควรมีการ แต่งตั้งและตรวจสอบการทำงานของครู ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างยุติธรรม ตักเตือนชี้แนะข้อบกพร่อง และเมตตาอย่างจริงใจใช้เหตุผลแลรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้งานตามความถนัดของ แต่ละคนและกระจายงานเท่าเทียมกันตาศักยภาพของแต่ละคน

3. หลักความโปร่งใส มีแนวทางการบริหาร คือ ควรให้บุคลากรรับทราบอย่างทั่วถึง พร้อมกัน จัดทำข้อมูลเสนอข่าวสารให้เข้าใจตรงกัน ทำปฏิทินการปฏิบัติงานประชุมชี้แจงแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ บัญชี และสรุปรายงานทุกครั้งที่ทำโครงการหรือกิจกรรม

4. หลักมีส่วนร่วม มีแนวทางการบริหาร คือ ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมเข้ามา แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างได้ ชี้แจงอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนขอบเขตให้รู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการ ดำเนินงาน สร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองทราบผลดีของการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมให้อิสระในการทำงานใช้เหตุผลรับฟังความ คิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

5. หลักความรับผิดชอบ มีแนวทางการบริหาร คือ ควรออกคำสั่งให้ชัดเจน กำหนดเวลาส่งงานชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่เหมาะสมตรงตามตำแหน่งภาระงาน ให้โอกาสในการปรับปรุงแก้ไขงานที่ทำผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน

6. หลักความคุ้มค่า มีแนวทางการบริหาร คือ ต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย การบริหารวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้วยเจตนาที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การสร้างภาคีเครือข่ายบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน (คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2555)

หลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน มีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเพื่อการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการการรักษาวินัย การออกจากราชการ การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้การบริหารงานบรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการ อำนวยความสะดวก ให้บริการการศึกษาทุกระดับรูปแบบพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เน้นการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารกิจการที่ดีให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประสิทธิผล เรียกว่า Good Governance ซึ่ง UN ESCAP (UN ESCAP: United Nation Economic and Social Commission for Asia and Pacific อังในสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก โครงการสหประชาชาติ, เอกสารอัดสำเนา) ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วม (Participation) 2. การปฏิบัติตามกฎหมาย (Rule of law) 3. ความโปร่งใส (Transparency) มีการตรวจความถูกต้อง 4. ความรับผิดชอบ (Responsiveness) รับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ 5. ความสอดคล้อง (Consensus Oriented) กำหนดและสรุปความต้องการของบุคคลในสังคมเพื่อเป็นการลดความขัดแย้ง 6. ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) 7. การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) คุ้มค่ากับการใช้

ทรัพยากร 8. การมีเหตุผล (Accountability) สมเหตุสมผลภายใต้กฎหมาย ธรรมนูญ การใช้อำนาจทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อการบริหารของบ้านเมืองที่ดีและหมายรวมถึงกระบวนการความสัมพันธ์ และสถาบันที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับประเทศชาติ ซึ่งมีองค์ประกอบร่วมเป็นพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาลอันได้แก่ การรับผิดชอบ ความโปร่งใส การปราบปรามทุจริตและการประพฤติมิชอบ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กรอบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือที่บางท่านเรียกว่า ธรรมรัฐกันแพร่หลายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ธรรมาภิบาลของภาครัฐเป็นการส่งเสริมและการจัดการด้านผลิตภาพ ความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการบริหารงานราชการ การเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เป็นบทพิจารณากระบวนการทัศน์ บทบาทของรัฐในการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ค่านิยมของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งช่วยในการเป็นหุ้นส่วนเข้มแข็งขึ้น เป็นการสอน การฝึกอบรม และการพัฒนาการบริหารการจัดการให้แก่ภาครัฐ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2545)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3 (1) ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี บุคลากรทุกภาคส่วนต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎ ระเบียบ และข้อตกลงของสถานศึกษา การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยน้อมนำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545)

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบการบริหารโดยภาพรวมทั้งองค์กร และเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการสั่งการของหน่วยงานท้องถิ่น รองลงมาคือปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานทั้งหมดขององค์กร ส่วนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของท้องถิ่นโดยตรงได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ดูแลเด็ก เป็นต้น ในการบริหารจัดการสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบเรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นการบริหารจัดการที่เป็นเอกเทศแต่อยู่ในการกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด คือ สามารถบริหารจัดการเองได้ทุกด้านตามระเบียบกฎหมายกำหนดได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารอาคารสถานที่ และงานอื่น ๆ หากนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ก็จะสามารถปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นบุคคลที่สมบูรณ์พร้อมจะพัฒนาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติในอนาคต สามารถจำแนกการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ด้านผู้บริหารท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้มีความรู้สูงที่สุดในการบริหารงานของท้องถิ่น มีอำนาจตัดสินใจ วางแผนบริหารงาน การมอบหมาย และการสั่งการ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ในการจัดสรรงบประมาณลงสู่สถานศึกษาอย่างถูกต้อง โดยไม่มีการครอบงำหรือเรียกรับผลประโยชน์จากอำนาจหน้าที่ เพราะเด็กต้องได้รับการพัฒนาให้ครบทุกด้าน งบประมาณที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นรายหัวของเด็ก เป็นการอุดหนุนแบบกำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งไม่สามารถใช้จ่ายตามความต้องการที่จำเป็นของ สถานศึกษาได้ เนื่องจากงบประมาณที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้รับนั้นมาจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรตามจำนวนเด็ก หรือเรียกว่าเงินรายหัวประกอบด้วย เงินค่าอาหารกลางวัน เงินค่าวัสดุการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี เงินค่าจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เงินที่ได้รับจัดสรรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้เบิกหักผลส่งลงให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเองตามระเบียบเบิกจ่ายเงินรายได้ของสถานศึกษา พ.ศ. 2551 หน่วยงานต้นสังกัดมีอำนาจหน้าที่เรียกตรวจสอบบัญชีหรือการใช้เงินของสถานศึกษาได้เมื่อสิ้นปีงบประมาณ หรือภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ผู้บริหารท้องถิ่นควรอาศัยหลักความเชื่อของพุทธศาสนา พิจารณาการบริหารงานของผู้ได้บังคับบัญชาให้รอบครอบอย่าเชื่อเพราะฟังมา อย่าเชื่อเพราะมีการสืบทอด อย่าเชื่อเพราะคำเล่าลือ อย่าเชื่อเพราะมีตำราอ้างอิง อย่าเชื่อเพราะตรรก อย่าเชื่อเพราะมีทฤษฎียืนยัน อย่าเชื่อเพราะตรงกับความเห็นเรา อย่าเชื่อเพราะมาจากสำนักตนเองอย่าเชื่อเพราะทำที่น่านับถือ และอย่าเชื่อเพราะเป็นอาจารย์สอนเรามาก่อน ควรศึกษาพิจารณาจากกายและใจของตัวเองเท่านั้น ได้แก่ ปรีชาญาณ เข้าใจหลักมาก่อน คือเข้าใจระเบียบ คำสั่งการ กฎหมายของราชการ ปฏิบัติ คือ การปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และปฏิเวธ คือ ผลการปฏิบัติงานที่บรรลุตามเป้าหมาย มีเหตุผล ที่สมเหตุสมผลเราสามารถไตร่ตรองให้เกิดความเห็นแย้งได้ และนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารงานอย่างเคร่งครัดเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

ด้านผู้รับผิดชอบงานการศึกษา หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดเทศบาลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหาร การศึกษา และนักวิชาการศึกษา ซึ่งองค์กรปกครองส่วนแห่งอาจมีตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามความเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ ภาระงานและสถานศึกษาที่มีในสังกัด มีอำนาจหน้าที่วางแผนบริหารงาน มอบหมายงาน อำนาจการ สั่งการ กำกับดูแลช่วยเหลือ ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล งานอาคารสถานที่ และตัดสินใจแก้ไขปัญหาขององค์กร ติดตามงานและนิเทศงานการจัดการศึกษา รวมถึงการเบิกจ่าย งบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบการเบิกจ่ายเงิน สรุปงานเพื่อนำเสนอผู้บริหารท้องถิ่นรับทราบ จัดประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะภาคีเครือข่าย เช่น คณะกรรมการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลประจำตำบล ท้องถิ่นอำเภอ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้รับผิดชอบงานด้าน การศึกษาต้องบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรครบทุกด้าน

ครู หมายถึง ผู้รับผิดชอบการบริหารงานจัดการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบงานหลายด้าน จึงต้องปฏิบัติงานอย่างรอบครอบระมัดระวัง ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานอาคารสถานที่ งานบริหารงานทั่วไป และงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ควรนำหลักธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วม คือ ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการทำหลักสูตร การเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นให้เขาเหล่านั้นได้ตระหนักตนเองว่ามีความสำคัญต่อสถานศึกษาที่เขานำบุตรหลานเข้ามารับบริการ เกิดความมั่นใจในการบริการอย่างแท้จริง

บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เป็นผู้ช่วยเหลือครูในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นงานการสอน งานการเงินและบัญชี งานธุรการ งานจัดทำเอกสารประกอบการสอนและสื่อการสอนต่าง ๆ รวมถึงการรักษาความสะอาดสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอาคาร และงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่ามีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายส่วน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ปลัด ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารทุกระดับจะมีความเกี่ยวข้องทั้งตัวเงินและการบริหารทั่วไป จึงจำเป็นต้องนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อเข้าใจกฎของธรรมชาติที่เชื่อว่าการไม่ยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งใดจะไม่ทำให้เกิดความโลภความหลง ให้ดวงตาเห็นธรรม หมายถึง สิ่ง ทุกสิ่งทุกอย่าง ได้แก่ รูปธรรม นามธรรม สิ่งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เมื่อมีการเกิดขึ้นมาแล้วต้องมีเหตุมาทำ มาปรุงแต่งหรือมาสร้างให้เกิดขึ้น ไม่มีสิ่งใดเกิดมาลอย ๆ ไม่มีเหตุ ยอมรับว่าสิ่งใดเกิดมาจากเหตุและผล บางครั้งเหตุและผลที่เกี่ยวข้องกันจนยุ่งเหยิงจนแยกไม่ออก เราต้องพิจารณาหาความจริงที่เกิดเหตุนี้ ธรรมชาติที่ได้สร้างเรามาเหตุปัจจัยต่าง ๆ มันไม่เที่ยงแท้ถาวร อันจะนำไปสู่การเห็นแจ้งเพื่อดับทุกข์ **เรา** คือ ตัวทุกข์รวบยอด ถ้าไม่มีความยึดมั่นถือมั่นว่ามี **เรา** ความทุกข์ใดๆก็ไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้ “แท้จริงเรานั้นไม่มี เพราะเราต้องดับหายไป ในที่สุดไม่ช้าก็เร็ว” ดวงตาเห็นธรรม คือ จิตที่หลุดพ้น (รู้แจ้งเห็นจริง) ด้วยตนเอง **วิสังขาร** แปลว่า ไม่มีการปรุงแต่งมีเพียงนิโรธ คือความดับลงของความทุกข์ของจิตอย่างสิ้นเชิง (ถาวร) คือความสงบเย็นของจิตเท่านั้น **จิตเดิม** คือ จิตที่ว่างวาย อยู่ด้วยความทุกข์ เพราะมีกิเลสในจิตใจที่เติมแต่งจนทำให้เกิดความทุกข์นั่นเอง สิ่งทั้งปวงไม่ควรไปยึดมั่นว่าเป็นตัวตน-ของตน เหตุทั้งหลายเกิดจากปัจจัย ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน หากยึดมั่นถือมั่นจะทำให้เกิดทุกข์ หากใครรู้เท่าทันทุกข์ที่เกิดขึ้นจะไม่ทำให้เกิดความทุกข์หรือมีทุกข์น้อย เรียกว่า **รู้เท่าทันธรรม** ดังที่พระองค์ตรัสไว้ “**ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา**” หรือ “**ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม**” พระพุทธเจ้ามาสอนวิธีดับทุกข์ จะสังเกตเห็นว่าพระสงฆ์ คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนเป็นที่พึ่งที่ให้พ้นจากทุกข์ที่แท้จริง และต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. หลักนิติธรรม คือ การบริหารตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือสั่งการอย่างเคร่งครัด

2. หลักคุณธรรม คือ บริหารสถานศึกษาด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา กระจายงานเท่าเทียมกันตามศักยภาพและกรอบงานของแต่ละคน

3. หลักความโปร่งใส คือ ประชุมชี้แจงแต่งตั้งกรรมการติดตาม ตรวจสอบบัญชี และสรุปรายงาน ทุกครั้งที่จัดทำโครงการหรือกิจกรรม และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

4. หลักมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน รายงานผลและเชิญเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ใช้เหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

5. หลักความรับผิดชอบ คือ มีการออกคำสั่งให้ชัดเจน กำหนดเวลาส่งงานชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่เหมาะสมตรงตามตำแหน่งภาระงานและให้ปรับปรุงแก้ไขงานให้สมบูรณ์

6. หลักความคุ้มค่า คือ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การใช้ทรัพยากร

ทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยเชิงพุทธตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2548). **มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัด อบท.**

_____. **คู่มือหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** (2555). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ไชยวัฒน์ คำชู. (2545). **ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม.** กรุงเทพฯ : น้ำฝน.

พระอมสิน เตชปัญโญ. (2540). **ศึกษาพุทธศาสนาอย่างวิทยาศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 1, เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์บุญยนิธิ.

พระธรรมโกศาจารย์. (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2555). **วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่.** สำนักพิมพ์ ดีไซน์ ดีไลท์.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). และที่แก้ไขเพิ่มเติม (2545).

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5). (2545). มาตรา 3 (1).

มลวิภา สีขเรศ. (2561). **การบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน.** วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์.

_____. (2559). **การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามแนวพระพุทธศาสนา.** วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ หน้า 113 ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. (2542).

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. (2560).

Arnold Gesell. (1880-1961). **ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล (Gesell)** ใน สิริมา ภิญโญนันตพงษ์, 2547 : 35.

Jerome S. Bruner. (1956). **ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์.** ใน วาสนา นุชเทศ, 2534.